

Социалните битки на 21 век започнаха в Сياتъл /есе/

Публикувано от mOn на 11.03.2010

Социалните битки на 21 век започнаха в Сياتъл

(есе)

Сблъсъците в Сياتъл около "Рунда на хилядолетието" предизвестиха конфликтите на следващия век : утопията на глобализма ще среща все по-яръстната съпротива на локалното. Отначало неорганизирани и спонтанни като лудите-машиночупачи от началото на техническата революция, антиглобалистите днес започват да е превръщат в световно движение, благодарение на интернет и бума на неправителствени организации. Обединява ги чувството на застрашеност от разрастващия се свят, където икономическите процеси стават все по-непредсказуеми, а ролята на отделния гражданин - все по-малка. Световната търговска организация въплъщава тъмните сили, стоящи зад тези процеси - корпорациите, лобитата; провалът на преговорите й за по-нататъшна либерализация на международната търговия, този нов интернационал преживя като първата голяма победа над света на глобализацията.

Откъде идва подобна негативна, терористка позиция? Наистина премахването на митата, преференциите и протекционизма стимулира износа, а той създава работни места. Само че очевидно страните с по-мощни икономики ще изнасят повече; слабите, принудени да отворят пазарите си, ще трябва да внасят и да закриват производства. Това обяснява защо развиващите страни се боят от глобализацията и обикновено се мъчат да изтъргуват отварянето на пазарите си срещу помощи и инвестиции.

Но защо тогава протестират в самите развити страни? Защото успоредно с либерализирането в движението на стоките е либерализирано и движението на капиталите; икономическата власт се разтоварва от всякаква отговорност към конкретното място. Става все по-лесно да изтеглите инвестициите си от една част на света и да ги прехвърлите в друга - не е необходимо дори да си дадете труда да пътувате дотам, всичко става по електронен път, със скоростта на светлината. Това, наред с множението на прагматични правителства, готови да следват правилата на новия световен ред и да ориентират цялата си политика около чуждите инвестиции, кара капитала да изтича непрестанно в трети страни, където работната ръка е по-евтина.

Но за да се построи неолибералната утопия на глобалния пазар, трябва предварително всички неща да се превърнат в стоки. Например някой да брани интелектуалната собственост (въпросът коя част на света изнася интелектуален продукт разбира се е риторичен). Това изглежда някак нормално, но запитайте се какво би станало, ако някой беше патентовал таблицата за умножение и ако всеки път, когато умножавахте 2 x 3 трябваше да му плащате авторско право. Нима компютърните продукти през следващия век ще бъдат по-малко необходими? Неравният достъп до знанието и културата ще направи така, че търговската глобализация да бъде

съпроводена от неவிжданo културно разслоение. На глобализацията се copyright, антиглобалистите противопоставят принципа на copyleft (игра на думи, получена от "авторско право" и "ляво"), според който сферата на идеите предполага една естествена щедрост и споделяне, та дори ако за това трябва да се крадат компютърни програми.

Най-голяма тревога днес буди превръщането на живота в обект на авторско право. Днес вече се патентоват пшеници, които не можеш да посееш повече от веднъж, така че колкото и добър добив да имаш, пак трябва да купиш посев от централата. Пилета с повече бяло месо или съответно по-едри кълки. Скоро ще почнат да е продават различни "химери", т.е. същества, създадени от демиургичното въображение на даден генетик. А защо да не си представим, че на пазара тръгнат модели за идеални човеци, разпространявани от лабораториите - правите любов с жена си, плащате авторско право и раждате деца без нито един кусур.

Борбата срещу глобализма се води от консервативни позиции; изпреварени от шеметното развитие на света, новите левичари все повече ще заменят прогресистките позиции от 19 век с различни форми на съпротива срещу твърде бързите промени. Френският аграрен лидер Жозе Бове, който троши безвкусния глобалистки Макдонвалдс, в името на френското вино и сирене, е показателен за тази нова тенденция.

Протекционизмът - и традиционният, и модерният - отговарят на една дълбока психическа потребност. Можем да сме бедни ние тук в Каспичан, можем да сме изостанали от световните тенденции, но тук ние сме важните, когато дойдете при нас, вие се съобразявате с нас. Тук има един най-богат, един най-умен, един луд - и всеки има своето място, своята значимост. Проблемът с глобализацията е, че колкото повече хора се състезават, толкова по-малко са победителите. Поставете каспичанлията в конкурентни отношения с останалите 6 милиарда жители на планетата: той пак ще бъде толкова беден и изостанал, но на всичкото отгоре ще е престанал да си бъде у дома.

Ето защо вече се надига вълна от регионализъм. Като съпротива на тоталното, анонимно обращение - топлите местни култури, мрежите на етническа или религиозна солидарност, връщането към едно реално или измислено пред-модерно "ние", което дава на човека място и смисъл. Този процес на едновременно глобализиране и локализиране нарекоха глокализация - той може да протича мирно като при бретонците, започнали да изучават забранения и през миналия век език, но може и да бъде съпроводен от терористически акции като тези на баските и корсиканците, от улични войни като тези между корейската и афроамериканската мафии в Лос Анджелис, от реални войни за етническо обособяване като тези в Босна.

Колкото повече се либерализира търговията, толкова по-малка роля остава за политиката. Правителствата вече не могат да развиват, стимулират, преориентират икономиките си: ако принципът на свободната глобална циркулация бъде доведен докрай, за тях просто няма да остане много повече от почистването на улиците. След края на терористичните режими в източна Европа, поледвани от неவிжданa корупция на политическата класа, изглежда политическата сфера е загубила доверие, консенсусът около нея може да бъде само свързан с нейното постепенно изчезване. Икономиката не може да ни разочарова, там и без това владее егоистичния интерес. Само и от най-лошото правителство гражданинът има, поне теоретично, правото да изисква; по дефиниция то следва да изразява неговата воля. Когато една корпорация реши да дойде или да си

отиде, да построи или разруши, вие нямате думата - това си е тяхна работа, техен капитал. Когато световните корпорации станат по-мощни от правителствата ще натане и края на идеята за демокрация и публично пространство.

Капитализъм не означава само пазар, а и политически институции. През миналия век икономиката постепенно се измъкна от опеката на монарси и правителства. Двайсети век беше реванш на политическото, дошло с протекционизъм, национализации и концлагери. От 80-те години насам икономическото отново се откъсна далеч напред и днес все повече почва да подчинява политическата сфера. От тук основната идеология на антиглобалистите, това е връщането на политическото на световната сцена - публичен дебат, контрол, планиране, вместо несъзнаваната стихия на тоталния пазар. Ще намери ли 21 век едно равновесие между тези две сфери, или безредиците в Сиатъл са предвестник на едно обратно залявяване на махалото към нови форми на тоталитаризми?

Социалните битки на 21

Powered by

Bukvar.bg

Image not found

© 2010-2024